

Remigiusz Sobański

Czy od dekretu kolegium zatwierdzającego dekret przewodniczącego odrzucający skargę powodową przysługuje prawo rekursu do drugiej instancji?

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 34/3-4, 211-213

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS REMIGIUSZ SOBĄSKI

**CZY OD DEKRETU KOLEGIUM ZATWIERDZAJĄCEGO DEKRET
PRZEWODNICZĄCEGO ODRZUCAJĄCY SKARGĘ POWODOWĄ
PRZYSŁUGUJE PRAWO REKURSU DO DRUGIEJ INSTANCJI?**

Kanon 1505 par. 4 postanawia: „Przeciwko odrzuceniu skargi powodowej strona ma zawsze prawo wnieść w ciągu dziesięciu użytecznych dni uzasadniony rekurs albo do trybunału apelacyjnego, albo do kolegium, jeżeli skarga została odrzucona przez przewodniczącego; sprawa zaś odrzucona powinna być rozstrzygnięta jak najszybciej”. Jeśli więc skargę — np. o orzeczenie nieważności małżeństwa — dla przyczyn wymienionych w k. 1505 par. 2 oddalił po myśli k. 1505 par. 1 przewodniczący trybunału kolegiального, powodowi przysługuje wg k. 1505 par. 4 prawo rekursu do kolegium, zaś „sprawa winna być rozstrzygnięta jak najszybciej”. Wśród komentatorów panuje rozbieżność poglądów, czy od zatwierdzającego dekretu kolegium przysługuje prawo rekursu do drugiej instancji.

Opinię przeczącą wyrażają H. Flatten¹, G. Farnberger², C. De Diego-Lora³. Flatten podkreśla zmianę dotychczasowego stanu prawnego. W uzasadnieniu swej opinii powołuje się na k. 1629 n. 5 w zestawieniu z k. 1505 par. 4. K. 1629 n. 5 postanawia bowiem, że „nie ma miejsca na apelację ... od wyroku lub dekretu w sprawie, w stosunku do której prawo zastrzega, że rzecz powinna być jak najszybciej rozstrzygnięta”. A taką jest wg k. 1505 par. 4 rekurs od dekretu oddalającego skargę.

Odmiennego zdania są C. Zaggia⁴, A. Stankiewicz⁵, K. Lüdicke⁶.

¹ W: Handbuch des katholischen Kirchenrechts, wyd. J. [Liste] i i., Regensburg 1983, 988.

² *Möglichkeiten einer rascheren Abwicklung kirchlicher Ehenichtigkeitsverfahren nach dem revidierten Codex Iuris Canonici*, w: *Recht im Dienste des Menschen*, Festgabe H. Schwendenwein, wyd. K. Lüdicke i i., Graz—Wien—Köln 1986, 311.

³ W: *Codigo de Derecho Canonico...*, Pamplona 1983, 906.

⁴ *Iter processuale di una causa matrimoniale secondo il nuovo Codice di Diritto Canonico*, w: Z. Grocholewski i i., *Il matrimonio nel nuovo Codice de Diritto Canonico*, Padova 1984, 210.

⁵ *De libelli reiectione eiusque impugnatione in causis matrimonialibus*, w: *Quaderni Studio Rotale*, 2, 73—89.

⁶ W: *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, c. 1505, Rdn. 15—18.

Pogląd przyznający prawo do wspomnianego rekursu wydaje się słuszny, a uzasadniają go następujące argumenty:

1. W procesie kanonicznym recurs wnosi się albo do sędziego *a quo* albo do sędziego *ad quem*. Pierwszy przypadek zachodzi, gdy odwołanie dotyczy decyzji nie kończącej lub nie udaremniającej postępowanie (k. 1513 par. 3, 1649 par. 2). Jeśli zaś decyzja kończy lub udaremnia postępowanie, recurs należy wniesć do sędziego *ad quem* (Lüdicke).

2. Kodeks określa — oprócz k. 1505 par. 4 — pięć przypadków, które należy załatwić *expeditissime*. Są to: wyłączenie sędziego, rzecznika sprawiedliwości, obrońcy wężła lub innych urzędników trybunału (k. 1451 par. 1), ustalenie przedmiotu sporu (k. 1513 par. 3), odrzucenie dowodu (k. 1527 par. 2), dopuszczenie sprawy wypadkowej (k. 1589 par. 1), kwestia co do prawa apelacji (k. 1631).⁷ W ostatnim przypadku rozstrzygnięcie należy do sędziego *ad quem*, w pozostałych do sędziego *a quo*. Odpowiada to zawsze zasadzie, że sędzia *a quo* rozstrzyga tylko sprawy nie kończące ani nie udaremniające postępowanie. Nie należy do nich odrzucenie skargi, przysługuje więc prawo rekursu do trybunału *ad quem* (Lüdicke).

3. Przewodniczący oddalający skargę nie tworzy innej instancji niż trybunał kolegialny, w którego skład wchodzi i któremu przewodniczy. Kolegium nie jest w stosunku do przewodniczącego „innym sędzią”, a w decyzji kolegium przewodniczący bierze udział. Nowa dyspozycja k. 1505 par. 1 pozwalająca przewodniczącemu⁸ przyjąć lub odrzucić skargę miała służyć przyspieszeniu postępowania, nie zaś uniemożliwić odniesienie się do trybunału apelacyjnego⁹. Nie było zamiarem prawodawcy zamknąć sprawę w ramach jednej instancji ani uczynić kolegium instancją apelacyjną wobec przewodniczącego (Stankiewicz).

4. Zaprzeczenie prawa do rekursu od decyzji kolegium oddalającej skargę równałoby się zaprzeczeniu stronie, która czuje się pokrzyw-

⁷ Polskie „jak najszybciej” w tłumaczeniu k. 1505 par. 1 nie znajduje pokrycia w „*expeditissime*” w wym. kanonach. Stąd 1505 par. 1 nie podpada pod 1629 n. 5.

⁸ Inaczej niż K. Lüdicke (tamże, Rdn 2) sądzę, że powzięcie decyzji przewodniczącego nie jest obligatoryjne i może on w decyzję o przyjęciu sprawy zaangażować kolegium. Nie widać bowiem racji, dla których można by ograniczać działania kolegium do wydawania wyroków definitywnych. Zgoda co do nieobligatoryjnego podejmowania decyzji przez samego przewodniczącego stanowiłaby dalszy argument za tezą uzasadnianą w niniejszych rozważaniach. W przeciwnym przypadku mielibyśmy do czynienia z niedopuszczalną i niezwykłą w prawie kanonicznym arbitralnością.

⁹ „*Acceptatio aut reiectio libelli a solo Praeside. Ad parcendum tempore et difficultati convocandi Collegium praesertim in tribunalibus regionalibus, proposita est haec norma. Attamen a reiectione pronuntiata a solo Praeside datur recursus ad Collegium, antequam adeatur iudex appellationis*” — *Communications* 2, 1970, 189.

dzona, prawa do przedłożenia sprawy do rozpatrzenia przez innego sędziego w wyższej instancji (k. 1628). Ograniczenia — zawarte w k. 1629 nie godzą — i nie mogą godzić (k. 221 par. 1) — w to prawo. Dopiero zgodna decyzja dwu sędziów (dwóch instancji) staje się prawomocną. Z tą podstawową zasadą wymiaru sprawiedliwości, bezsporną w prawie kanonicznym, kłóci się stanowisko zaprzeczające prawo rekursu od decyzji kolegium zatwierdzającej odrzucenie skargi przez przewodniczącego. Byłby to regres w stosunku do k. 1709 par. 3 CIC 1917.